

покладається завдання по забезпеченню публічного порядку під час проведення масових заходів, тобто – поліцію (як це передбачено законодавством країн ЄС), а після цього – органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (Україна);

– на наш погляд, необхідно передбачити більш жорсткішу відповідальність учасників і, в першу чергу, організаторів масових заходів за порушення передбаченого законом порядку їх проведення, і в тому числі кримінальну відповідальність (країни ЄС);

– розглянути питання, щодо створення та відродження в Україні підрозділів муніципальної поліції, принаймні в обласних центрах, використовуючи досвід попередньої роботи таких підрозділів і досвід теперішнього функціонування таких підрозділів в країнах Балтії, розглянути питання щодо розширення їх повноважень і, в тому числі, передбачити їх участь в забезпеченні масових заходів;

– більш активніше залучати технічні засоби для документування ходу масових заходів і, в першу чергу, фіксацію дій організаторів, найбільш активних учасників, а також осіб, які порушують встановлений законом порядок проведення таких заходів.

Виходячи з вищевикладеного, можемо зазначити, що ефективне функціонування правоохоронної системи незалежної України вимагає від керівництва Національної поліції України вивчення та впровадження позитивного досвіду роботи правоохоронних органів Європейських країн, зокрема у сфері охорони публічного порядку.

Список бібліографічних посилань

1. Питання реформування органів внутрішніх справ : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2014 № 1118-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1118-2014-r> (дата звернення: 02.04.2019).

2. Maintien de l'ordre : офіц. сайт Нац. жандармерії Франції. URL: <http://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/fre/Sites/Gendarmerie/Presentation/securite/MO> (дата звернення: 10.03.2019).

3. Rīgas Pašvaldības policija : офіц. сайт муніцип. поліції міста Рига. URL: <http://rpp.riga.lv/index.php/en/about-us/2012-02-10-17-19-00> (дата звернення: 10.03.2019).

4. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Одержано 05.04.2019

УДК 343.3/.7(44+477)(091)

Дмитро Сергійович ГОНЧАР,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА ПОЗИТИВНИМ ПРАВОМ ФРАНЦІЇ 1793–1794 РР. ТА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УСРР 1922 Р.

Після встановлення радянської влади в Україні основною функцією нової держави «диктатури пролетаріату» було придушення опору «повалених експлуаторських класів» [1, с. 17]. У зв'язку з цим не випадково Особлива частина введеного в дію 15 вересня 1922 року Кримінального кодексу (КК) УСРР починалася з розділу, присвяченого державним злочинам, і, перш за все, контрреволюційним злочинам [2, № 36, ст. 554, с. 567]. По суті, в ньому дублювалися положення КК РРФСР [3]. Це було пов'язано із загальною політичною доктриною і єдиним політичним керівництвом. В процесі кодифікаційної роботи в Україні використовувалися кодекси РРФСР [1, с. 90].

Аналіз статей КК УСРР 1922 року, присвячених контрреволюційним злочинам, дозволяє говорити про те, що автори цього кодексу, як і КК РРФСР, однозначно спиралися на законодавство часів якобінської диктатури у Франції (1793–1794 рр.).

Так, стаття 57 КК носила загальний характер і встановлювала, що контрреволюційним злочином є будь-яке діяння, спрямоване на повалення, підриг або ослаблення влади Робітничо-селянського уряду. Контрреволюційні злочини включали: інтервенцію, блокаду, шпигунство, фінансування преси тощо. Частина 2 цієї статті включала такий контрреволюційний злочин як «замах на основні політичні або господарські завоювання пролетарської революції» [2, с. 567].

Аналогічним чином, але раніше, якобінці в ст. 5 Декрету Національного конвенту від 10.06.1794 р, «Про революційному трибуналі» зафіксували положення, за яким «ворогами народу оголошувалися ті, хто силою або хитрістю прагнув знищити громадську свободу» [4, с. 403].

До кримінальної відповідальності, як у якобінців, так і у більшовиків, могли бути притягнуті будь-які особи, якщо це було в інтересах революційних урядів та обумовлено політичною доцільністю [5, с. 156; 6, с. 94].

Стаття 6 Декрету конкретизувала припис попередньої статті 5, визнаючи ворогами народу осіб: 1) які закликають до відновлення королівської влади і розпуску Національного Конвенту; 2) чинили збройний опір Республіці; 3) перешкоджали постачанню Парижу продовольством; 4) осіб, які приховували змовників-аристократів; 5) поширювали неправдиві чутки з метою розповсюдження розбрату та смуту; 6) тих, хто намагався ввести «в оману громадську думку і перешкоджав народній освіті»; 7) недобросовісні постачальники і марнотрати суспільного надбання і 8) особи, що займали громадські посади і зловживали ними для утиску патріотів і гноблення народу [4, с. 122–123].

КК 1922 р. повністю дублював склади контрреволюційних злочинів, напрацьованих якобінцями. Під контрреволюційними злочинами розумілися: організація збройних повстань (ст. 58 КК УРСР); зносини з іноземними державами з метою схиляння до збройного повстання або оголошенню війни (ст. 59 КК УРСР); участь в контрреволюційних організаціях або сприяння міжнародній буржуазії (ст. 59–63 КК УРСР); теракти (ст. 64 КК УРСР); диверсії (ст. 65 КК УРСР); шпигунство (ст. 66 КК УРСР); приховування і пособництво в контрреволюційних злочинах (ст. 68 КК УРСР); пропаганда та агітація до повалення влади Рад (ст. 69, 70 КК УРСР); вигадкування та поширення в контрреволюційних цілях шкідливих чуток (ст. 73 КК УРСР) [2, с. 567–569].

Детальний аналіз диспозицій даних статей, дає підставу для їхнього повільного тлумачення. Наприклад, ст. 67 КК УРСР як контрреволюційне діяння фіксує «активні дії і активну боротьбу проти робітничого класу і революційного руху, проявлені на відповідальних посадах при царському ладі» [2, с. 568]. Фактично ж будь-які дії посадових осіб до часів революції могли трактуватися як контрреволюційні злочини. При цьому сама стаття криміналізує дії, вчинені до прийняття КК УРСР. Отже, базовий принцип кримінального права (кримінальний закон не має зворотної сили) на осіб, які вчинили контрреволюційні злочини не поширювався.

Згідно КК УРСР 1922 р єдиною санкцією за контрреволюційні злочини був розстріл, який супроводжувався конфіскацією всього майна. Якобінці ж засуджених революційним трибуналом ворогів народу відправляли на гільйотину [7, с. 259]. А в тих випадках, коли у революційного трибуналу були сумніви чи є француз ворогом народу, ця людина могла бути віднесена до числа «підозрілих», які відправляли в концентраційні табори [8, с. 101].

Список бібліографічних посилань

1. Тихоненков Д. А. Проблемы контроля и надзора за органами ВУЧК и ГПУ УССР в 1918 – нач. 1929 гг. : монография. Харьков : Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н. Н., 2008. 208 с.
2. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства Украины. Киев ; Харьков, 1922.
3. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства РСФСР. М., 1922.
4. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / Л. М. Маймескулов, Д. А. Тихоненков, В. В. Россіхін, С. І. Власенко ; за ред. Л. М. Маймескулова. Харків : Право, 2011. 520 с.
5. Манфред А. З. Великая французская революция. М. : Наука, 1983. 431 с.
6. Сен-Жюст Л. А. Речи. Трактаты. СПб. : Наука, 1995. 472 с.
7. Левандовский А. Дантон. М. : Молодая гвардия, 1964. 383 с.
8. Декрет Конвента «О подозрительных» от 17.09.1793 г. // Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран (Новое и Новейшее время) / сост.: Н. А. Крашенинникова. М. : Зерцало, 1999. 592 с.

Одержано 28.03.2019